

1938 – Ve stínu Mnichova

VÝUKOVÝ LIST K ČESKOSLOVENSKÝM DĚJINÁM 20. STOLETÍ

Časová dotace: 45 minut (možné použít i pro delší časovou dotaci)
Způsob práce: skupinová práce, individuální práce, čtení s porozuměním, metoda tzv. podvojného deníku, metoda tzv. stromu problému

Výukové cíle:

Aktivity realizované pomocí jednotlivých cvičení předkládaného výukového listu vedou žáky a studenty k zopakování a prohloubení vědomostí vztahujících se k roku 1938, jednomu z klíčových milníků československých dějin 20. století. Práce s výukovým listem je založena na práci s obrazovými a písemnými dobovými prameny. Důraz je kladen na podporu kritického myšlení, uvažování v souvislostech a schopnost argumentovat. Tento výukový materiál určený pro žáky 2. stupně základních škol (a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií) i pro studenty středních škol a gymnázií vede k rozvíjení jednotlivých klíčových kompetencí podle RVP.

Poštovní známka

Edvard Beneš.

Datum vydání: 28. 10. 1946, návrh: Max Švabinský, rytec: Jindra Schmidt, náklad: 21 500 000.

Zajímavá je skutečnost, že Benešův nástupce v úřadu prezidenta Emil Hácha byl jediným československým prezidentem, který neměl svoji poštovní známku.

1. Minulost v pohlednici

Uveďte vyučovací hodinu evokací pomocí pohlednice. Rozdělte žáky / studenty do skupin, popřípadě pracujte na odpovědích na položené otázky společně. Zodpovězení jednotlivých otázek by mělo inspirovat k následné diskusi.

Dobová pohlednice zobrazuje strhávání československého hraničního orientačního sloupu „rukama“ třech zemí (Německa, Maďarska, Polska), jimž muselo Československo na základě Mnichovské dohody (29. září 1938) a první vídeňské arbitráže (2. listopadu 1938) odstoupit svá území. Autor kresby zde také zachytil podobu okleštěného Československa.

2. Zpěv úzkosti

Atmosféru pomnichovského období přibližuje báseň Františka Halase *Zpěv úzkosti* (1938). Autor v ní emotivně reaguje na tehdejší politické události a vyjadřuje nesouhlas se zbabělými ústupky agresorovi (Německu). Za hlavní viníky celé situace považuje Velkou Británii (*Albion* = archaický název pro Velkou Británii) a především Francii (*Marianne* = státní symbol Francie, alegorická postava ztělesňující Francouzskou republiku), u níž pocituje zradu nejtrpčeji (poválečná politická a kulturní orientace Československa na Francii, vzájemná československo-francouzská smlouva týkající se pomoci ČSR v případě jeho napadení Německem).

Po přečtení básně položte žákům / studentům následující otázky (třída pracuje společně):

- 1) Jaké pocity ve vás báseň vyvolává? Která slova je dokládají?
- 2) Které zemi věnuje autor hlavní pozornost? V jaké souvislosti o ní hovoří?
- 3) Z jakého důvodu považuje básník za viníka celé situace právě Francii?

3. Úryvek z Mnichovské dohody

Aktivita představuje žákům / studentům úryvek z Mnichovské dohody. Žáci / studenti si samostatně přečtou celý text a doplní vynechaná místa (29. září 1938, Itálie, Sudet, Chamberlain, Mussolini). Následně si ve dvojicích vzájemně sdělí nejdůležitější informace, které se z úryvku dozvěděli. Na závěr aktivity vylouští žáci / studenti přesmyčku, jež ukrývá termín „appeasement“ (politika ústupků).

4. Pátá kolona

Cílem aktivity je poukázat na význam a roli Sudetoněmecké strany (SdP, Sudetendeutsche Partei), která usilovala na konci 30. let 20. století o rozbití Československa a po Mnichovu byla včleněna do NSDAP (30. 10. 1938). K evokaci této problematiky slouží sbírkové předměty z depozitářů Národního muzea.

Zpočátku pracuje třída společně. Zadejte žákům / studentům následující úkoly:

- 1) Prohlédněte si obrázky a texty doprovázející tuto aktivitu a pokuste se odhadnout, jakému tématu je věnována.
- 2) Vysvětlíte svými slovy termíny: pátá kolona, pangermanismus.

Poté pracují žáci/studenti ve skupinách.

- 3) Pozorně si prohlédněte první obrázek, velkou medaili. Popište vše, co vidíte (všimněte si detailů). Poté přepište na výukový list nápis lemující okraj medaile (3 ½ Millionen Sudetendeutsche kehren zurück ins Deutsche Reich, tj. 3 ½ milionů sudetských Němců se navrací zpět do německé Říše. Nápis přeložte a pokuste se jej interpretovat.

Mapka vyznačuje oblasti západních Čech, jež připadly po Mnichovu Německu – města Asch / Aš, Karlsbad / Karlovy Vary, Eger / Cheb.

- 4) Stejným způsobem pracujte s fotografií druhé medaile (profil Adolfa Hitlera, nacistický slogan „Ein Volk, ein Reich, ein Führer“, tj. „Jeden lid, jedna říše, jeden vůdce“).

5. Věděli jste, že...

Po přečtení jednotlivých informací si každá dvojice žáků/studentů zvolí tu, jež je nejvíce zaujala. Následně pracuje každý sám metodou tzv. *podvojného deníku* (stránka rozdělená uprostřed vrislou čarou, na levou stranu si žák/student napíše vybranou informaci, na pravou stranu pak píše souvislým textem komentář k této větě: čím ho zaujala, jaké myšlenky a asociace v něm vyvolala apod.) nebo metodou tzv. *stromu problému* (žák/student nakreslí velký obrázek stromu, do jeho kmene zapíše problém = zvolená informace, nad nímž se má zamyslet, příčiny problému zakreslí do obrázku v podobě jeho kořenů, následně odvodí jeho důsledky = větve stromu). Na závěr každá dvojice své výtvoři vzájemně prodiskutuje.